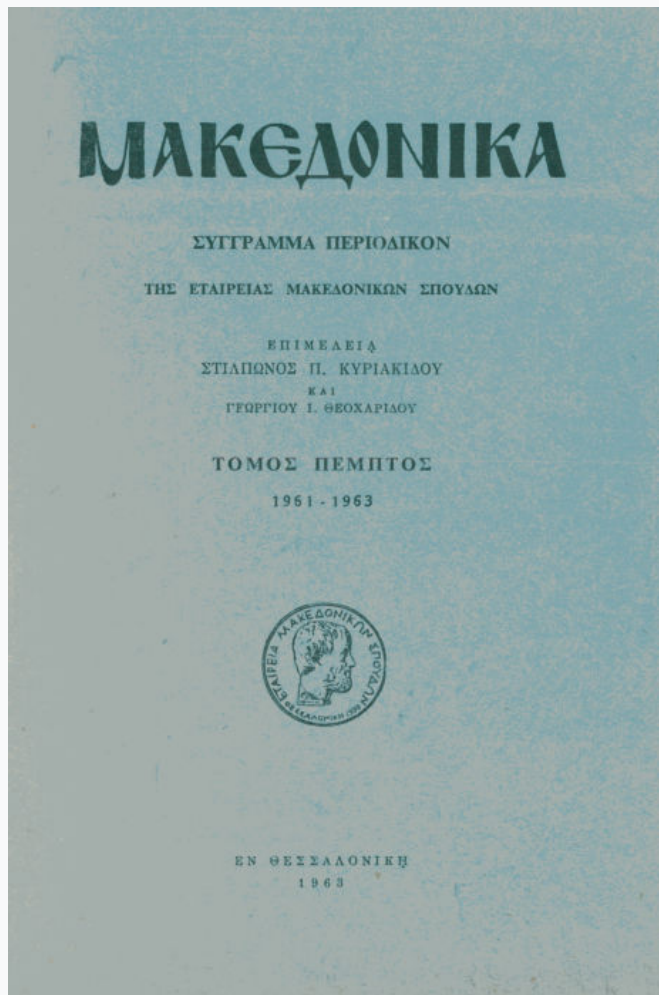

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

**Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις
σλαβικόν ιδίωμα**

Γεώργιος Πάλλας

doi: [10.12681/makedonika.807](https://doi.org/10.12681/makedonika.807)

Copyright © 2014, Γεώργιος Πάλλας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πάλλας Γ. (1963). Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα. *Μακεδονικά*, 5(1), 464–477.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.807>

Ἡ σφραγὶς τῆς Μητροπόλεως Βεροίας.

I. K. ΒΑΣΙΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ἈΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΕΙΣ ΣΛΑΒΙΚΟΝ ΙΔΙΩΜΑ

[Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Ἐδέσσης Γεώργιος Πάλλας εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ περισυλλέξῃ ᾄσματα, ᾄδόμενα μέχρι σήμερον εἰς τὴν περιοχὴν Ἐδέσσης καὶ Φλωρίνης, ἀναφερόμενα δὲ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Τὰ ᾄσματα ταῦτα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, διότι εἶναι ἐνδεικτικὰ τῶν ἑλληνικωτάτων αἰσθημάτων τῶν οὐλοφώνων κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην περίοδον, ὅποτε πολλοὺς κινδύνους διέτρεχον ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Τὰ ᾄσματα δημοσιεύομεν ὥς κατεγράφησαν μὲ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τὸν συλλογέα.

Στ. Π. Κ.]

Μάχη τοῦ Γκραντὰ τς τοῦ Πάϊκου ὄρους

Νὰ Γκραντὰς πούκαγια (τρὶς)
νὰ Γκουμέντζια ολούσιαγια

2.

Νὰ Γκουμέντζια ολούσιαγια (τρὶς)
κὰ τοῦ λίστ σὰ στέσαγια

3.

Γκάριτς Ἀντάρτοι φάρλια (τρὶς)
Μπουγκάρτισκοι κοντιλῖνια πάϊγκιατ.

4.

Μόμιτε μοῦ νόσι ἱα (τρὶς)
πισκέσιε νὰ Γκάρτισιτε

5.

Μόμιτε σὲ σμεῖα (τρὶς)
Μπουγκάρτε κὸα μπέινκια

6.

Γκάρτισιτε σὲ μόλια (τρὶς)
Μπουγκάριν ντὰ ζὰ κὸλια.

Στὸ Γκραντὰς σκάνανε τὰ βόλια
στὴν Γουμέντσα ἀκούγανε

Στὴν Γουμέντσα ἀκούγανε
σὺν τὰ φύλλα ἔτρεμαν

Ἑλλήντες Ἀντάρται ἔτριχαν
Βουλγαρικὰ σκυλιὰ ἔπεφταν.

Τὰ κορίτσια κονβαλοῦσαν
δῶρα εἰς τοὺς Ἑλλήνας.

Τὰ κορίτσια γελοῦσαν
οἱ Βούλγαροι σὺν ἔπεφταν.

Οἱ δ' Ἑλλήνες παρακαλοῦσαν
Βούλγαρον νὰ ἔοφαζαν.

7.

Μπουγκάριν ντὰ ζὰ κόλια (τρὶς)
κράφτα ντὰ μὰ πλῖα.

Βούλγαρον νὰ ἔσφαζαν
Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν.

8.

Κράφτα ντὰ μὰ πλῖα (τρὶς)
ζέμια Γκάρτσια ντὰ ισμῖα.

Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν
τὴν γῆν τὴν Ἑλληνικὴν νὰ ἐκαθάριζαν.

Τὸ ἔσση ἀναφέρεται εἰς συμπλοκὴν τινα μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, προφανῶς σλαβοφώνων, καὶ Βουλγάρων ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους Πάϊκου, καλουμένης σλαβοφωνιστὶ Γκραντάτς. Πρόκειται περὶ ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, κωνοειδοῦς σχήματος, κειμένης μεταξὺ Μεγάλων Λειβαδείων καὶ Καστανερῆς — Ἐπαρχίας Παιονίας.

Τὸ τραγούδι τοῦ διδασκάλου

"Α μπρὲ Ντασκάτις

"Α βρὲ Δασκαλάκο

1.

"Α μπρὲ Ντασκάτις
τὸ κιαφὶρ ντουομάντισε,
τέμπε τὰ γκαζιούβαι
Ἀντάροι Γκάρτσιοι ρανήλ σοι.

"Α βρὲ Δασκαλάκο
σὺ, κακοῦργε, ἐχθρὲ μας,
γιά σένα λένε
ὅτι Ἑλληνας Ἀντάρτας διέθρεψες

2.

Ἄϊερ, Ἐφέντη,
βὰ ἔ λφτερά.
Ἀντάροι νὲ ράναλ,
ἀμὰ σοὺς νίχ ὄνταμ

Ὅχι, Ἐφένδη (κύριε),
αὐτὴ εἶναι συκοφαντία.
Ἀντάρτας δὲν διατρέφω,
ἀλλὰ μ' αὐτοὺς πηγαίνω.

3.

Μόλιν τὸ σὰ μόλιεμ
νόγκον στράνονου μόλμπα
μένε ντὰ μὲ οὐστάβις,
ὅτι βὰ Μπουγκάρτσικα λφτερά.

Παρακαλῶ, σὲ παρακαλῶ
μὲ πολλὴν τρομερὰν παράκλησιν
εἰμένα νὰ μ' ἀφήσης,
διότι αὐτὸ εἶναι Βουλγαρικὴ συκοφαντία.

4.

Ντε ντὰ ζαγκίνημε.
ὄνοι ντὰ κιαρούβαι
νὰ νάσια ζέμια
νὰ Γκάρτσικα Μακεντόνια.

Ἐμεῖς θὰ χαθοῦμε,
αὐτοὶ θὰ κερδίσουν
στὴν δική μας γῆ
στὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία.

5.

Βὰ νὲ κὶ σατοίνε,
νὰ γκάρτσικα ζέβου,
ντοῦ ἰντέν κὶ ζὰ γκίνημε
ντὰ γκιαρούβαι νάσια ζέμια
νίχ νὲ κὶ οὐστάίμε

Αὐτὸ δὲν θὰ γίνη,
ἐφ' ὅσον ὁ Ἕλληνας ζῇ,
μέχρις ἐνὸς θ' ἀποθάνωμεν,
νὰ κερδίσουν τὴν δική μας χώραν
αὐτοὺς δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμε

Τὸ ἀνωτέρω ὡσαύτως ἔσχα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον ἐν Μακεδονίᾳ δάσκαλον κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ μνημονεύει τὴν σύλληψίν του ὑπὸ Τούρκου ἀστυνομικοῦ, πληροφορηθέντος ὅτι ὁ Ἕλλην δάσκαλος ἦτο τροφοδότης ἀνταρτῶν. Ὁ δὲ δάσκαλος ἀρνείται τὴν κατηγορίαν, ὡς συγκοφαντίαν, προερχομένην ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, σκοποῦντων τὴν ἐκτόπισιν ἀπὸ Μακεδονίας τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ διδάσκαλος τοῦ ἔσχατος δὲν θὰ συμβῇ, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἑλληνικὴ ψυχὴ ζῶσα. Οἱ Βούλγαροι μετέτρεψαν πρὸς τὸ συμφέρον των τὸ ἔσχα εἰς βουλγαρικόν, ὁμιλοῦντες περὶ Βουλγάρου διδασκάλου.

Γιουνάκ λεξιάνου

Παλληκάρι πλαγιασμένο

1.

Ἄϊντε μοῦρῃ νὰ Πυρόβατο
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
νιβὲ ἰοβόρε.

Ἄντε καλὲ στὸ Πυρόβοτο
ἀνάμεσα σὲ δύο χιόνια
ἀνάμεσα σὲ δυὸ χιόνια
δυὸ πηγές.

2.

Ντοῦ νιβὲ ἰοβόρε
Λάνινα σένκα
Ποῦτ σέγκατα
Γιουνάκ λέξια.

Κοντὰ σὲ δυὸ πηγές
δροσερὴ σκιὰ (εἶναι)
Κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ
ἐνα παλληκάρι πλαγιαῖζει.

3.

Γιουνάκ λέξια,
κουρσιονὺμ ῥάνε'
πουμινάλα μάλα μόμα
μάλα μόμα Μακεντόνκα

Ἔνα παλληκάρι πλαγιαῖζει,
βόλι τρέφει (περιποιεῖται)
πέρασε μικρὸ κορίτσι,
μικρὸ κορίτσι Μακεδονοπούλα.

4.

Ἦ γκοῦ βέλε, Ἦ γκοῦ βόρε
«σιάνι, σιάνι μλάτ Γιουνάκ
πότρεα τὲ σαρισὰ
πότρεα μπουνγκάρισκα.

Καὶ τοῦ λέγει καὶ τοῦ ὁμιλεῖ
«Σήκω, σήκω, νέο παλληκάρι,
καταδίωξις σὲ περικίκλωσε,
καταδίωξις βουλγαρική.

5.

Γκόλι, μπόσι κὰ τοῦ βάσι
γκλάνι ζέντι κὰ τοῦ τσέτα
σίλνι στράσι κὰ τοῦ σφίηνια.»

Γυμνοί, ξυπόλντοι, σὰν σφῆκες,
νηστοικοί, διφρασμένοι σὰν σκυλιά,
ὀρμητικοί, φοβεροὶ σὰν γουρούνια».

6.

Μλάτ γιουνάκ μοῦ βέλε
Ἦ μοῦ καζιοῦβε:
«Γιὰ πόντιαῖ μόμε Μακεντόνκα
κοῦσα γκάρισκα μαλιγχερά

Τὸ νέο παλληκάρι τῆς λείει
καὶ τῆς ὑποδεικνύει:
«Γιὰ δός μου, κόρη, Μακεδονοπούλα
τὸ κοντὸ ἑλληνικὸ μάνιχερ.

7.

Ἦ νιὰ βίνται κὰ σὲ φράκια
μλάτ Γκάγκ γουνάκ
νὰ Περί πλανίκα.»

«Καὶ νὰ δοῦν πῶς συλλαμβάνεται
νέο ἑλληνικὸ παλληκάρι
εἰς τὸ ἔρος Περίν.»

Τὸ ἀνωτέρω ἔρμα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον σλαυόφωνον ἀντάρτην τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, πληγωμένον ἐν μέσῳ χειμῶνι ἐπάνω ὄρους καὶ περιποιούμενον τὴν πληγὴν του. Περιγυκλωθεὶς ὑπὸ κομιτατζήδων εἰδοποιεῖται ὑπὸ Μακεδονοπούλας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πληγωμένος ἀπαντᾷ, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ συλληφθῇ, ἐὰν προηγουμένως δὲν φονευθῇ μαχόμενος μέχρις ἐσχάτων μὲ τὸ κοντὸ ἑλληνικὸν ὄπλον του, μάλιγγερ.

Ρανὲτ Καπετάν

Ὁ πληγωμένος Καπετάνιος

1.

Βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ λές,
ρανὲτ καπετάν σάμ σὲ σμέε

Ἀέρας φουᾶ, χιόνι λιώνει,
πληγωμένος καπετάνιος μόνος του γελᾷ,

2.

Ἐμ σὲ σμέε, ἔμ γκοῦ βόρος:
Ἐτγκνᾶϊτε νασρεῖ μού ντρουζίνι

Καὶ γελᾷ καὶ τοὺς ὀμιλεῖ:
Ἐτραβᾶτε μπροστά, σύντροφοί μου.

3.

Ἀλῆ Πασᾶ πού πάτ σὲ μπίε
Γκιαζὶ Μπέη κάφε σὲ πίες

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἰς τὸν δρόμο πολεμᾷ
Ὁ δὲ Γκιαζὶμ Μπέης καφὲ πίνει

4.

Ἐμ σὲ πίες, ἔμ γκοῦ βόρος:
Νίμ σὲ πλάσῃτε ἵ νὰ νάζατ
σὲ γκαζέϊτε μού Τοῦρκοι.

Καὶ πίνει καὶ ὀμιλεῖ:
μὴ φοβείσθε καὶ μὴ πίσω
γυρνᾶτε (ὀπισθοχωρεῖτε) Τοῦρκοι μου.

5.

βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ τόπε
Τοῦρκοι ἢ Μπουλγαροὶ
σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε

Ἀέρας φουᾶει, χιόνι λιώνει
Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι
κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια.

6.

Σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε
οὐτ νάσιοι μουμσέτα
Γκάρτσοι Γιουνάτσοι.

Κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια
ἀπὸ δικὰ μας παιδιὰ
Ἑλληνικά παλληκάρια.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἔρματος ἀναφέρεται εἰς μάχην τινὰ τῶν Σλαυοφόνων, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅτε φαίνεται νὰ ὑπῆρχον δοσοληψίαι κλεφτῶν - ἄρματωλῶν Σλαυοφόνων Μακεδόνων μὲ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ τῆς Ἠπείρου. Ἄν δὲ πρὸς τὸ τέλος μνημονεύονται καὶ Βούλγαροι συμφορευόμενοι μετὰ Τοῦρκων, θὰ πρόκειται περὶ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα συγχρονισμοῦ τοῦ ἔρματος ὑπὸ Σλαυοφόνων, οἵτινες ἢ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἐγνώριζον περὶ τῆς κατὰ τὸ 1821 ἱστορίας τῶν πατέρων των, (ἐξ ὧν καὶ θὰ εἶχον παραλάβει τὸ ἔρμα), συγχρονίζοντες τοῦτο καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς των (1903).

Ἔσθμα περὶ τοῦ Χρήστου Καραπάνου

(*Οπλαρχηγοῦ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα)

1.

Χρήστου Καραπάνου
οὐ Νιμίρ Κατία
σοῦ γκονλέμι ινέιμ
σέϊτοι μουμισέιτ

Ὁ Χρήστος Καραπάνος
μέσα στὸ Δεμίρ Καπού (εἶναι)
μὲ μεγάλο σῶμα (ἀνταρτῶν)
μὲ ἐξήντα παλληκάρια

2.

Ἐ βρε Μπουγκάροι
σλανϊάντοκοι γκουμνάροι
νέμιτε μοῦτιρα
ζὰ Μακεντόνια

Ἐ βρε Βουλγάροι
σεῖς ἐκ τῶν Σλαύων βρωμεροὶ
δὲν ἔχετε μοῦτιρα (πρόσωπον)
γιά τὴν Μακεδονία (δὶς)

3.

Νιλιμ ἔ ξιφ
Χρήστου Καραπάνου
νὰ βάς βιέ πρίβρου
νιουομάν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἐν ζωῇ
Ὁ Χρήστος Καραπάνος
σὲ σὰς εἶναι πρῶτος
ἐχθρός,

4.

Νὲ κι οὐσιτάβε
ιντέν οὐτ βάς
οὐ Γκάρτσκα
Μακεντόνια

Δὲν θ' ἀφήσῃ
οὐδ' ἓνα ἀπὸ σὰς
μέσα σὴν Ἑλληνικῇ
τὴν Μακεδονία (δὶς).

Τὸ ἔσθμα τοῦτο ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἀείμνηστον Χρήστον Καραπάνου, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἑδεσσαίους ὡς Στρατηγόν, ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα εἰς τὴν Ἀλμπανίαν καὶ τὴν Σερβοκρατοκυμένην Μακεδονίαν, εὐρισκόμενον εἰς τοποθεσίαν καλουμένην Διμίρ - Κατία. Πρόκειται περὶ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, ὡς ὀνομάζοντο ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, (στενῶν δηλ. ἐπὶ τοῦ Ἀξιού ποταμοῦ, κειμένων ἐπὶ Μακεδονικοῦ Σερβοκρατουμένου σήμερον ἐδάφους).

Τὸ τραγούδι τοῦ Καπετὰν Σταφίδα

(*Ἀδόμενον εἰς Καρυδιὰν Ἑδέσεως καὶ περιοχὴν Ἑδέσεως)

1.

Μορε καὶ οἱ ἱσομπράλ Ἀσάν Ἀγκα
καὶ οἱ ἱσομπράλ μάλτσε τάιφα
μάλτσε τάιφα τρέϊσει νουόση.

Μορε σὰν συγκέντρωσεν ὁ Ἀσάν ἀγάς,
σὰν συγκέντρωσε μιὰ μικρὴ παρέα,
μικρὴ παρέα ἀπὸ τριάντα ψυχές.

2.

Ὁχ! κάμον ὄντια Πάσια Τσαῖρ

Ὁχ! καθὼς πᾶν στὸ Πασιᾶ Τσαῖρ (λεῖ-
βάδι),

Πάσια Τσαῖρ νὰ τζαντέτο
νὰ τζαντέτο βάρτ τζαντέτο

στὸ Πασιᾶ τσαῖρ, στὸ δημόσιο δρόμο,
στὸ δημόσιο, ἐπάνω στὸ δημόσιο.

3.

Μορε κάμου κλάβαι ντὲ τρι ποσί
κὶ πομίνε Τζεφὲρ Τσιαούς
Τζεφὲρ Τσιαούς μλάντι Κώτσιον

Μορε καθὼς βάζουν δυό-τρεις ἐνέδρες
θὰ περάση ὁ Τζεφὲρ λοχίας,
ὁ Τζεφὲρ λοχίας, ὁ νεαρὸς Κώτσιος (Στα-
φίδας)

4.

"Οχ! μλάντι Κώτσιον, Παπαλαζάροτ,
κούσι Μήτρε ἰ Καραγιάννη,
Καραγιάννη ἰ Ρίστον Βυρόζη.

"Οχ! ὁ νεαρὸς Κώτσιος, ὁ Παπαλαζάροτ
ὁ κοντὸς Δημητρός καὶ ὁ Καραγιάννης
ὁ Καραγιάννης καὶ ὁ Χρήστος Βυρόζης

5.

"Οχ! κὰ μοῦ ἰσβινάλ "Ασάν "Αγκα:
«Σλούσιαῖ, σλούσιαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιον.

"Οχ! καθὼς ξεφώνησε ὁ "Ασάν ἀγάς
«"Ακου, ἄκου Τζεφὲρ λοχία,
νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρὸ Κώτσιον.

6.

"Οχ! ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιον
μλάντι Κώτσιον ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστον Βυρόζη

"Οχ! νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρὸ Κώτσιον
τὸν νεαρὸ Κώτσιον, καὶ τὸν κοντὸ Δημήτρη
τὸν Καραγιάννη καὶ τὸν Χρήστο Βυρόζη.

7.

"Οχ! γκλάβα ὄντε πόπ νὲ ντάβαμ
ἰ μλάντι Κώτσιον ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστον Βυρόζη

"Οχ! τὸ κεφάλι μου χάνω, παπᾶν δὲν
[παραδίδω
οὔτε τὸν νεαρὸ Κώτσιον, οὔτε τὸ κοντὸ
[Δημήτρη
οὔτε τὸν Καραγιάννη, οὔτε τὸν Χρήστο
[Βυρόζη

8.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
τσέκαῖ, τσέκαῖ μούτα πούσκα
μάλιγγερα μπουκάρτοσκα πρᾶβα.

Στάσου, στάσου Τζεφὲρ λοχία
περίμενε περίμενε τὸ δικό μου ὅπλο
μάλιγγερα, βουλγαρικὴν εὐστοχίαν (ποῦ ἔχει)

9.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ "Ασάν "Αγκα
μούτα πούσκα μάλιξερ, πούσκα
τσάρτοσκα πρᾶβα στρεθμπρέν κουρσιούμ.

Περίμενε, περίμενε "Ασάν ἀγά
τὸ δικό μου ὅπλο, μόνιξερ ὅπλο
βασικὴν εὐστοχίαν (ποῦ ἔχει), ἀσημένιο
[βόλι.

Νεαρὸς Κώτσιος εἶναι ὁ Καπετὰν Σταφίδας ἐκ Καρυδιᾶς Ἐδέσσης, ὅστις ἔδρασε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα. Ὅσακις καθήρχετο εἰς Ἑδεσσαν ἐξήτει τὴν ἐπικουρίαν Τοῦρκου στρατιωτικοῦ ὡς συνοδοῦ διὰ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Ἐν προκειμένῳ ὁ Σταφίδας μὲ τινας Καρυδιώτας νέους μεταβαίνει εἰς Ἑδεσσαν καὶ τὸν συνοδεύει ὁ Τοῦρκος λοχίας Τζεφὲρ. Ἐνέπεσαν ὁμως εἰς ἐνέδραν κομιτατζήδων, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ φιλοβούλγαρος Τοῦρκος Ἀσάν Ἀγᾶς συμμετεῖχε. Μάχης γενομένης ἐφονεύθη ὁ Τζεφὲρ (ὁ λοχίας), ἀφοῦ προηγουμένως ἐφόνευσε δύο κομιτατζήδες. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τοῦ Σταφίδα διεσώθησαν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπληθάντισεν ὡς ἀνωτέρω ἡ λαϊκὴ μῦθος.

Ὁ Καπετὰν Κώστας Σταφίδας ἐγεννήθη τὸ 1860 εἰς Καρυδιὰν Ἐδέσσης (Τέχοβον) καὶ ἀπεβίωσεν εἰς αὐτὴν τὸ 1905. Χαρακτηριστικῶς περὶ αὐτοῦ διασφ.

ζεται και τὸ γεγονός τῆς βιαίας ἐκβολῆς ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Καρυδιάς τοῦ πρώτου Βουλγάρου ψάλτου (ἐξαρχικοῦ), ὅτε δηλαδὴ κραυγάζων ὁ Σταφίδας ἐντὸς τοῦ Ναοῦ «*Τούκα Ριστός ὑπογραφιά, βίισα πισάνον γκάριτσον*» ἀπέπεμψε τὸν βουλγαριστὶ ψάλλοντα τοῦτον ψάλτην.

Ὁ Σταφίδας ἠγγόνει τὴν ἐλληνικὴν, ὁμιλῶν τὸ τοπικὸν σλαουοφανὲς γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Ἄσμα τοῦ γάμου. Τὸ παράπονο τῆς νύφης
(Ἀδόμενον τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου)

Λέλε Ἰάννο μαλιοένκς
νιέ Ἰωάννο νιέ ι! ι! ι!
Ἔντιας νιόντομ
βάστο σέλο
νιέ Ἰάννο νιέ!...
Βάστο σέλο βάστα κούϊκια
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τέμπε νιόμα νιέ τὸ νάιντοχ
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τέπ τὲ νάιντοχ σιρὲτ σέλοτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Σιρὲτ σέλοτο νὰ ὄροτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Ὅρο ἤγκρις τάντισε βόντις
πέσνει γκόντις
νιέ Ἰάννο νιέ.

Κούκαςι, κούκαςι σήϊνα κουνκουβίτσα
νιέ μὴ μπήλα σήϊνα κουνκουβίτσα
τοῦκ μὴ μπήλα Ἰάνκα Συρουντίνα
Ἄμορη ράμνοι νιόβρια μέτε
σφόδια λὲ μάϊκα κόλνι
Ἄμορη οὔτ γκόσπουι νιὰ γκού νάιντης
μίλα λὲ μάϊκο
τὸ μὲν σιὸ μὲ νιάντης
ζὰ μήμτσι ἀραμίντσι
Ἄμορη σέκονη νιέηνα
νῆζ λάννιτε μιάνοι
ἄη νὰ νόηκια νῆζ λόσιτε πατίστοα
Ἄμορη ἔντια νάστρα ράνου λὲ μάϊκου
ἐγκου κὰκ σὺ ἦριε
σοὺς μπάτζα τὰ μιν κόϊνα
Ἄμορη σοὺς πρέννιτε νότζα
καλντιόματα οὔτκοπούβα
σοὺς ζιάννιτε ζακουπούβα

Ὦχ! Ἰωάννα μικρούλα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Μιὰ φορὰ ἤλθα
σιὸ δικό σας χωριό
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ δικό σας χωριό, σιὸ δικό σας σπιτί
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσένα σπιτί δὲν σὲ βρῆκα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσένα σὲ βρῆκα σιὸ μεσοχώρι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ μεσοχώρι, σιὸν χορὸ
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Χορὸ χορεύεις, χορὸ σέρνεις
τραγούδια ταιριάξεις
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...

Φωνάζει, φωνάζει γαλάζια κουνκουβάγια
δὲν μοῦ ἦταν γαλάζια κουνκουβάγια
παρὰ μοῦ ἦταν Ἰωάννα Συρουντίνα
Μορὲ ἴσιες αἰλὲς σκουπίζει
τὴν ἰδική της μάνα βλασφημᾷ
Μορὲ ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τὸ βρῆς
ἀγαπητὴ μου μάνα
σὺ ἐμένα ποὺ μὲ ἔδωσες
σὲ γαμβρὸ ληστὴ
Μορὲ κάθε μέρα
σιὰ δροσερὰ ἐσιτάτρια
καὶ τὴν νύκτα σιὸς κακοὺς δρόμους
Μορὲ ἔλα πρῶτ χαράματα καλὲ μάνα
νάτος πὼς ἔρχεται
μὲ τὸ γοργό του ἄλογο
Μορὲ μὲ τὰ προσοθινὰ πόδια
τὰ καλντιόρμια ξεθάβει
μὲ τὰ πσινὰ ξαναθάβει

Ἔμ μὴ βῆκα, ἔμ νὰ πόρτατα μὴ τροπά
Σφάλισε ντοῦρ στολόμ
ντὰ βήντης οὐδ πισκὲς τὴ νόσαμ
οὐ νάσιτε ντισάιγκοι
Ἄμορη καὶ κὴ βήνταμ στοὶ ντὰ βήνταμ;
ἔντα ντέονα ράκα
νὰ ράκατα εἴμασε
πράσινιτσε μυρουλίητσε
Ἱμητιν νὰ μοῖτου μίλνου μπράιτσε

καὶ μὲ φωνάζει καὶ στὴν πόρτα μου κτυπᾷ
κατέβα ὡς κάτω
νὰ ἰδῆς τί δῶρο σοῦ φέρνω
στοὶ δικό μας στοὶ δισάκι.
Μορὲ σὺν θὰ ἰδῶ, τί νὰ ἰδῶ;
ἔνα δεξι χέρι
στοὶ χέρι εἶχε
δακτυλιδάκι μὲ διαμαντόπειρα
τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ μου ἀγαπημένου ἀ-
[δελφούλη

Προφανῶς ἡ ἔμπνευσις τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ ὀφείλεται εἰς βίαιον γεγονός συνει-
κεσίου, ἀκούσης τῆς νύμφης Ἰωάννας Σαρουντινας καὶ παραπονουμένης, διότι ἡ
μήτηρ της τὴν ὑπανδρεῦει μὲ ληστὴν καὶ μάλιστα φρονεῖ τοῦ ἀδελφοῦ της. Τὸ
ᾠσμα ᾄδεται καὶ σήμερον εἰς τὸ χωρίον Νησίον - Ἐδέσσης (τέως Νήσια). Μᾶς τὸ
ἔφερε ἡ νηπιαγωγὸς Νησίου κ. Γιάντση Ἑλευθερία τὴν 30-10-1959.

Ἔρις νύμφης καὶ γυναικαδέλφης

Ἀδεῖται τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου τὸ ἀλόγευμα.

Κάσε σκαράλε
σνάια ἡ ζόλβα
σνάιτα μοῦ βέλε
ἰάσαμ πό λίτονα
Λέλε τζάναμ.

Ζόλβα μοῦ βέλε
ἰάσαμ πό λίτονα
Ἄη κι ἰόνιμε
νὰ τσίτοι Ἀναστάς
ὄν κι νὶ κάζε
κόιτε πό λίτονα.

Λέλε τζάναμ
Ζόλβινότο λίτσε
σίττα ροσίτσα
σίττα πουνάικια
σὲ ἰουλαντοῦβα
σνάιτο λίτσε
ρόσνα ροσίτσα
ντέκα πουνάικια
σὲ λογοροῦβα.

Πῶς μάλωσαν
νύφη καὶ κουνιάδα
ἡ νύφη τῆς λέγει
ἐγὼ εἶμαι πὺδ ὁμορρη
Ἦχ τζάναμ!

Ἡ κουνιάδα τῆς λέγει
ἐγὼ εἶμαι πὺδ ὁμορρη.
Ἄη θὰ πᾶμε
στοὺν κουνιάδο Ἀναστάση
αὐτὸς θὰ μᾶς πῇ
ποιὰ εἶναι πὺδ ὁμορρη.

Τῆς κουνιάδας τὸ μάγουλο
νιλή δροσοῦλα
ὅπου πέφτει
ὅλα τὰ δροσίζει
τῆς νύμφης τὸ μάγουλο
δροσερὴ δροσοῦλα
ὅπου πέφτει
ὅλα τὰ καίει.

Ἐδῶ ἀναζῇ ὁ μῦθος τοῦ Πάριδος καὶ τῶν τριῶν Θεῶν (Ἥρας, Ἀθηνᾶς
καὶ Ἀφροδίτης). Διαιτητὴς τῆς ἔριδος νύμφης καὶ κουνιάδας εἶναι ὁ Ἀναστάσης,
ὁ ἀδελφός της. Οὗτος πρὸ τοῦ διλήμματος τῆς κρίσεως μεταξὺ νύμφης καὶ ἀδελφῆς
του, ἔπαινει διπλωματικώτατα ἀμφοτέρους.

Τραγούδια διάφορα φθόμενα τὴν Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν
πρὸ τοῦ γάμου.

Τσοῦτε τσοῦτε μὲν νιτρογκάοι
μένε μάϊκα ισιράλα

οὐτ στρουνίτσαι προτικουβάινε
οὐτ μιζήνα ιζβαϊγκιάινε
τσοῦτζα κοῦικια
τσοῦτζα μάϊκα, τσοῦτζου τάκου.

Μπόσα μόμα ρέκα γκάξε
νὰ πρικόζε νιοῦρ νὰ κρᾶϊουτ
νὰ νὰ μλέρα ντινιλίνα
νὰ νὰ ράνα μπάρτζα κόϊνα
μπάρτζα κόϊνα ζέιουβα τα
νὰ μὴ ὄντο ζὰ ντυβέστα.

Ἰζβίρα βόντα σιουντιένα
ιὸ τάε γκόρα ζηλένα
ιὸ τάε βίονα πλανίνα
ιὸ πλανίνα ἦμα γκαρντίνα
ιὸ γκαρντίνα ἦμα μπὲλ τοιαντιο
ιὸ τοιαντιοῦ ἦμα ντιβέ λουντοι
Μάϊκα ἡ κέρκα σὲ λάφια
πούσιμε μάλε νὰ βήνταμ
σὸ τοιούντου βέρβε πού Νιτροῦμουτ

Ἄκουσε νάσοι, νάσοι σε
ἢ ἄκουσε τοιούτζοι τοιούτζοι σε
Τσέκαμε μάϊκο γκοντίνα.

Ἰσπαντιὰκ μάμου νὰ σὲ ρασέιαμ
νὴς τία βόντοι μάμου σιουντιένοι
νὴς τία τρέβο μάμου ζηλένοι
νὴς τία σένκοι ντυμπέλοι
τάμ σὺ νάιντοκ μιλα μάμο
μόη ἴλμπε σούς νιτροῦγκα
λιούμπα μάμου σὲ λιούμπε
Πραστέϊνα μάμου σμινουβάϊα
λουμπόφσκοι ντοῦμοι μάμου σμινουβάϊα
Ἦ νὰ μὲν τέσκοι μάμου μὴ πάντε
ἢ λιούτου μάμου πρικαλνὰχ
Ντέβιτ γκοντίνοι νὰ λέξε
σοῦ ολάμκα μάμου νὰ σὲ ποτπέρα
κούμαρ κούντισε μάμου νὰ βιάβα
νὰ ντίσιτε μάμου μώρη νὰ οὔζνιράβε
ἢ πὰκ σούς μέγκα νὰ σὲ κυρντόσα.

Ἀκούστε ἀκούστε δικές μου φιλενάδες
ἐμένα ἢ μάνα μου μὲ ἔδιωξε ἀπὸ προσέε-
[νητάδες

νὰ καλωσορίξῃ ἀπὸ μεζέδες
νὰ βγάξῃ
ξένο σπίτι
ξένη μάνα, ξένο πατέρα (ἐννοεῖται θὰ ἔχω
[εἰς τὸ μέλλον])

Ἐνπόλυτη κοπέλλα ποτάμι περνάει
νὰ παρᾶσῃ ὡς τὴν ἄκρη
νὰ μαζέρῃ χόρτο
νὰ ταῖσῃ γοργὸ ἄλογο
τοῦ γαμβροῦ νὰ πάη
γὰ τὴν νύφη.

Ἀναβλύζει νερὸ κρύο
καὶ σὲ κεῖνο τὸ βουνὸ τὸ πρᾶσινο
καὶ σὲ κεῖνο τὸ ψηλὸ ὄρος
καὶ σὸ ὄρος ἔχει κῆπο
καὶ σὶὸν κῆπο ἔχει ἄσπρο ἀντίσκορρο
καὶ σὸ ἀντίσκορρο εἶναι δυὸ τελλοῖ (νέοι)
Μάνα καὶ κόρη μιλοῦσαν
σιεῖτε με μάνα νὰ ἰδῶ
τί πολλοὶ περνᾶνε ἀπὸ τὸ Νιτροῦμ (το-
[ποθεσία

Ἄν εἶναι δικοὶ μας, δικοὶ μας εἶναι
κι ἂν εἶναι ξένοι, ξένοι εἶναι
περίμενέ με μάνα χρόνο.

Βγῆκα μάνα νὰ κάνω μιά βόλτα
σὲ κεῖνα τὰ νερά μάνα τὰ κρῶα
σὲ κεῖνα τὰ χόρτα μάνα τὰ πρᾶσινα
σὲ κεῖνες τὲς σκιὰς τὲς χονδρές·
ἐκεῖ βόηκα ἀγαπητῇ μου μάνα
τὸν δικὸ μου ἀγαπητικὸ μὲ ἄλλην
ἀγαπάει μάνα ἀγαπᾶται
δακτυλίδια μάνα ἀλλάζανε
ἐρωτικὰ κουβέντες ἀλλάζανε.
Καὶ ἐμένα βαρὺ μοῦ ἦλθε μάνα
καὶ ἄσχημα μάνα βλασφήμισα.
Ἐννέα χρόνια νὰ πλαιγιάξῃ
μὲ ἄχυρο νὰ στηριζέται
κοννοῦπι γὰ ἀλογάκι νὰ καθαλικεύῃ.
Στὰ δέκα μάνα μου καλὴ νὰ θεραπευθῇ
καὶ πάλι μὲ ἐμένα νὰ χαρῇ.»

Τραγούδια ᾄδόμενα εἰς τὴν περιοχὴν Ἑδέσσης

Νέντο

Ντόμπρο οὔτρο ἄμαρι λίτσινα Νέντο
Ντάλ τυ Μπόκ ντόμπρο μπρε γιαμπα-
[τζίτσε, ὦπ! ὦπ!

2.

Στό σει τόουκο Νέντο μώρι πόνε ράνιλα
πόνε ράνιλα Νέντο ζὰ βόνιτσι; ὦ! ὦπ!

3.

Ντάλι τσόμα νέμα Νέντο βόφ σέλοφο
βόφ σέλοφο Νέντο, κράϊ σέλοτομ, ὦπ! ὦπ!

4.

Εἶμα λοῦντο, εἶμα μλάντου καὶ ντὰ νέμα
ἀλλὰ σὰ γιὰ Τούρτσισι πομάροσι, ὦπ! ὦπ!
σοὺς ντένισκα κράφ ἃ δμάροσι.

Κυριακούλα

Καλὴ μέρα ἄμαρι ὁμορφη Κυριακούλα (δὶς)
Ἄς σοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς καλὸ μπρε ξένε,
ὦπ! ὦπ!

Γιατί εἶσαι τόσο Κυριακούλα ὀρθρινὴ
[(πρωτὶ σηκωμένη)],
ὀρθρινὴ Κυριακούλα γιὰ νεράκι;

Μήπως βρύση δὲν ἔχει Κυριακούλα μέσα
[στό χωριό,
μέσα στο χωριὸ Κυριακούλα, στὴν ἄκρη
[τοῦ χωριοῦ.

Ἔχει ζωηρέ, ἔχει νεαρέ, πὼς νὰ μὴν ἔχη,
ἀλλὰ οἱ Τούρτσισι τὴν ἀρτήσανε (λερώσανε),
μὲ παιδικὸ αἷμα τὴν λερώσανε.

Ἀμὰν Μπέγκουτ

Ἀμὰν πρικουκάλε τέγκι πούσκι
Ἀμὰν σὲ οὐντιλίου ἱ σὶν Μπέγκουτ
Ἀμὰν λέβα στράνα ντέονοτου ράμου σίρ-
[τσιτο
Κόγκα βιγηνὰλ τοικινὰλ ἱ σὶν Μπέγκουτ

Ὅϊ Ἀντάροι! μού νιουσιμάνι
ντέκα κὶ οὐσιτάβαμ μούτο πούσκο τσιφλίκι;

2.

Ἀμὰν ντέκα κὶ οὐσιτάβαμ μούτο πούσκο
[κουνάκ
σοῦ νιβανάτσι οὐντάι;
Ἀμὰν ντέκα κὶ οὐσιτάβαμ μούτα μλάντα
[ζένα;
μούτα νιρόμπνι ντέτσι,
σιράτσι νὰ πάντου ἰσοφλένι;

Ἀμὰν Μπέτης

Ἀμὰν ἔσκασαν ψιλὰ ὅπλα (πολεμικά)
Ἀμὰν κινιπήθηκε καὶ ὁ γνιὸς τοῦ Μπέτη
Ἀμὰν στὴν ἀριστερὴ πλευρά, σὶτό δεξι
[ὄμο (τὸ βόλι)
Ὅταν φώναζε τοίριζε καὶ ὁ γνιὸς ἀπ'
[τὴν καρδιά τοῦ Μπέτη
Ὅ Ἀντάριαι, δικοὶ μου ἔχθοι,
ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔρημο
[τσιφλίκι;

Ἀμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔ-
[ρημο παλάτι
μὲ τὰ δώδεκα δωμάτια;
Ἀμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὴν δική μου νεαρή
[σύζυγο;
τὰ δικά μου μικροῦτσικα παιδιὰ,
ὀρφανὰ σὶὸν δρόμο πεταγμένα;

Μάρκο, Μάρκο

1.

"Αίντε μπρε Μάρκο, Μάρκο
Μάρκο καπετάνιοε
νις κι τὲ πύτιμε ἀμπρε Μάρκο.

2.

Πράβο ντὰ νι κάζεις
τὺ σὺ πάλας Μάρκο
νὰ Τούρκοι σιουρόβι.

3.

Γιάς σὶ ἃ πάλαι μπρε Τούρκοι
μόμα Ἰμινία Τούρκοι
μόιτα πρίβνα σεβνά.

4.

Νέσιον κι τὺ ρέσιμε Μάρκο
νὲ κι σαναιούτις ἄντε μπρε Μάρκο
τὺ ντὰ σὰ ποντούτσις.

5.

Νία κι τὺ κλάϊμε Μάρκο
ναῖ μπὰς Τούρτσον ἔμε
"Ηλι Ἀλῆα μπρε Μάρκο ἤλι Μεμέν.

6.

Γιάς κι ἃ κράσταμ μπρε Τούρκοι
μόμα Ἰμινία
Γιάς κι μοῦ κλάνταμ μπρε Τούρκοι
ναῖ μπὰς γκαούρτσον ἔμε
ἤλι Μαρία γιὰ μπρέ, ἤλι Ἄννα.

"Αίντε μπρε Μάρκο, Μάρκο,
Μάρκο καπετάνιε,
ἐμεῖς θὰ σὲ ρωτήσωμε ἀμπρε Μάρκο.

Σωσιὰ (μὲ εἰλικρίνεια) νὰ μᾶς πῆς
σὺ τί γνωστεῖς Μάρκο
σὲ τούρκικα μέρη.

"Εγὼ γνωστῶ, μπρε Τούρκοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία, Τούρκοι,
τὴν δική μου πρώτη ἀγάπη.

Κάτι θὰ σοῦ ποῦμε Μάρκο,
δὲν θὰ θυμώσης, ἄντε μπρε Μάρκο,
σὺ νὰ ἐκτουρκισθῇς.

"Εμεῖς θὰ σοῦ βάλωμε Μάρκο
δικό μας τούρκικο ὄνομα
ἢ Ἀλῆ, μπρε Μάρκο, ἢ Μεμέν.

"Εγὼ θὰ τὴν βαπτίσω, μπρε Τούρκοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία
ἐγὼ θὰ τῆς βάλω, μπρε Τούρκοι,
δικό μας ἐλληνικὸ ὄνομα
ἢ Μαρία, γιὰ μπρέ, ἢ Ἄννα.

Μπόϊουτ

Μπόϊουτ σὲ πρέβσιε γκόρα
βᾶ μπαλκάνουτ
ἔ οὐτὰμ σὲ βρέσιε μλάντιε Καπετὰν
—Νὰ πᾶνι γιάς σιρέσιαι μιλάντα χου-
[μπαβίτσα
ἔ ὅνα μοῖ βέλε τίχο μοῖ γκοβόρε
—Μλάντιε καπετὰν Μάρκο
σὸ κι τὰ πῆταμ γιάς πράβον κι μοῖ κάζις
σὸ κι τὰ πῆταμ;

Πόλεμος

Πόλεμος ἄρχισε ἐπάνω
σὰ δασώδη ὄρη
καὶ ἀπ' ἐκεῖ γύρισε νεαρὸς καπετάνιος
—Στὸ δρόμο ἐγὼ ἀντάμωσα νέα ὄμορ-
[φούλα
καὶ αὐτὴ μοῦ λέει, ληχημένα μ' ἐρωτᾷ
—Νεαρὸ καπετάνιε Μάρκο
ὦ, τι θὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ ἀλήθεια θὰ μοῦ
[πῆς,
ὦ, τι θὰ σὲ ρωτήσω;

2.

—Πράβου κι τὴν κάζιαμ μλάντα
χουμπαβίτσα στὸ κι μὲ πύτας
—Τὴν ντάλι σὶ γκουβίσιαλ ἔνι πρόστι
[βόϊνικ;

νὰ ἔμι του Στεφάν;
—Κάκ νὲ σὰμ γκουβισιάλ
μλάντα χουμπαβίτσα
μούϊτα ρότα μπέος
ἴ τὸ πρὶ μὲν παινά.

3.

—Μλάτε Καπετάν Μάρκο
κάκβου νιά πράβου γιάς;
ἴ γιάς κάστε ἰόνταμ
βάρ νέκουϊ μαναστήρ.

—Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, νέα
ὁμορφούλα, ὅ,τι θὰ μὲ ρωτήσης.
—Σὺ μήπως εἶδες ἓνα ἀπλὸ στρατιώτη

στὸ ὄνομα Στέφανος;
—Πῶς δὲν τὸν εἶδα,
νέα ὁμορφούλα,
στὸ δικό μου τάγμα ἦταν
καὶ ἐκεῖνος κοντά μου ἔπεσε.

—Νεαρὲ καπετάνιε Μάρκο,
πῶς νὰ κάμω ἐγώ;
καὶ ἐγὼ θὰ πάω
μέσα σὲ κανένα μοναστήρι.

*Ἄσμα τῆς περιοχῆς Φλωρίνης. Ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Μπάμπο ἰ Ἀγά.

Γραῖα καὶ Ἀγά.

Ζάστοο κὲ τὲ πύταμ μπάμπο
πράβο κὲ μοι κάζιε
νὲ κὲ μὲ ἱζλάης.

2.

Πράβο κὲ τὴν κάζα ἄγα
νὲ κὲ τὲ ἱζλάζα.

3.

Κόη βοηβόννη μπέα
ονόστη νὰ βετσέρα
ἄλλη νιέντο Κόλο μπέσις
ἄλλη νιέντο Κῶτσος.

4.

Νήτου νιέντο Κόλο μπέσις
νήτου νιέντο Κῶτσος
Τούκου ονόστη μπέα ἄγα
γκρισκιτε ἀντάροι.

5.

γκρισκιτε ἀντάροι ἄγα
μάτσουι ζαιβορνίτσουι.

6.

Γλάβαταρ μου μπέσις ἄγα
Γκέωργκ Βολάνη.

Γιὰ ὅ,τι σὲ ρωτήσω, γιαγιά,
ἀλήθεια θὰ μοῦ πῆς,
νὰ μὴ μὲ ἐξαπατήσης.

Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, ἀγᾶ μου,
δὲν θὰ σὲ γελάσω.

Ποιοὶ βοεβόδαι ἦσαν (στὸ σπῆτι της)
ἀπόψε εἰς δεῖπνον
μήπως ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο,
μήπως ὁ γέρο-Κῶτσος; (ἀμφότεροι κομι-
[τατζήδες])

Οὔτε ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο
οὔτε ὁ γέρο-Κῶτσος,
ἀλλὰ ἀπόψε ἦσαν ἀγᾶ μου
οἱ Ἑλληνες ἀντάροι.

Οἱ Ἑλληνες ἀντάροι, ἀγᾶ μου, οἱ βασά-
εἰς τὴν φυλακὴν. [νισμένοι]

*Ἀρχηγός των ἦτο, ἀγᾶ μου,
ὁ Γιῶργος Βολάνης.

7.

Κνήγα ναπισάγια ἄγα
νὰ Παῦλο καπιντὰν
Πούοκοι ντὰ μοῦ πούοτσι
γκάρτσικοι μαλινχέροι.

Γράμμα ἔγραψαν, ἄγᾱ μου,
σὸ Παῦλο Καπετάνιο (Παῦλο Ρακοβίτη),
δπλα νὰ τοὺς στείλῃ,
ἐλληνικά μαλινχέρια.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Γεώργιος Βολάνης μὲ 30 ἀντάρτας κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὰς φυλακὰς Μοναστηρίου, ὅπου ἐκρατεῖτο, μέσῳ ὑπονόμων (ὡς ὁ Γιάννης Ἀγιάννης τοῦ Οὐγκώ), ἀφοῦ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁργάνωσις ἐξηγόρασε τοὺς Τούρκους φρουροὺς. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἄνευ στολῆς καὶ ἄσπλοι κατέφυγαν εἰς γειτονικὸν χωρίον τοῦ Μοναστηρίου, ὅπου διενυκτέρευσαν, ἐλούσθησαν, ἐξωπλίσθησαν καὶ ἀνῆλθον πάλιν εἰς τὰ ὄρη.

Τὸ ᾄσμα ἀκριβῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ ὡς ἄνω περιστατικόν, ὅπου ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν τουρκικῶν περιπόλων ἐρευνῶν ἐπληροφορήθη τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν διενυκτέρευσαν καὶ ἠρώτησε παραπειστικῶς τὴν γραιῖαν ποῖοι βοεβόδαι ἐδείκνυσαν παρ' αὐτῇ, ἀναφέρων γνωστὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ ὀνόματα Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ἡ «βάβω», θιγείσα ἐκ τοῦ ὑπαινιγμοῦ τοῦ ἀγᾱ, ἀποκαλύπτει μὲ ἐπαρσιν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐφιλοξένησεν Ἑλλήνας ἀντάρτας.

Τὸ γεγονός, ὅτι φυγάδες καὶ καταζητούμενοι, ὁ Βολάνης καὶ οἱ συμπολεμισταὶ του, ἐφιλοξενήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὴν χωρικὴν οἰκίαν, ἔτυχον περιποιήσεων σαφυλῶν καὶ ἀποκαλοῦνται ὑπὸ τῆς «βάβω» «βασανισμένοι τῆς φυλακῆς» καὶ οὐχὶ ἄλλως πως, χαρακτηρίζει τὰ ἐλληνικά αἰσθήματά της.

ᾠδὴ τοῦ χοροῦ.

Μακεντόνια

Μακεδονοπούλα

1.

"Εντο μάλκο μόντισε νάσκοιιε μοὶ ὄντισιε
Τράμ τράμ τραλαλαλαμ
νάσκοιιε μοὶ ὄντισιε.

Μιὰ μικρὴ κοπέλλα σὸ σχολεῖο ἐπήγαινε
τράμ τράμ...
σὸ σχολεῖο ἐπήγαινε.

2.

Νάσκοιιε μοὶ ὄντισιε
οὐ κνήγα πότ μίσκα
τράμ τράμ τραλαλαλαμ
οὐ γνήγα πότ μίσκα.

Στὸ σχολεῖο ἐπήγαινε
μὲ βιβλίον ὑπὸ μάλῃς
τράμ...
μὲ βιβλίον ὑπὸ μάλῃς.

3.

Σὺ κνήγα πότ μίσκα
οὐ ντιβίτ νὰ πόγιας
τράμ τράμ...
οὐ ντιβίτ νὰ πόγιας.

Μὲ βιβλίον ὑπὸ μάλῃς
μὲ κασσετίνα σὸ ζωνάρι της
τράμ...
μὲ κασσετίνα σὸ ζωνάρι της.

4.

Σιὸ κνήγα μοῦ βέλη
ντὰ σὲ ὁλομπόντ

Τὸ βιβλίον λέγει (γράφει)
νὰ ἐλευθέρωθῇ

τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὁλομπόντ.

5.

Ντὰ σὲ ὁλομπόντ
ζέλνα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλνα Μακεντόνια.

6.

Σέτε κραλεβίνη
πράβο μοῦ νιαντόα
τράμ τράμ...
πράβο μοῦ νιαντόα

7.

Πράβο μοῦ νιαντόα
νὰ σὲ ὁλομπόντη
τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὁλομπόντη.

8.

Ντὰ σὲ ὁλομπόντη
ζέλνα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλνα Μακεντόνια.

9.

Σάμο Ἀουστρία, πράβο νὲ μοῦ νιάντε
νὰ σὲ ὁλομπόντη ζέλνα Μακεντόνια.

τράμ τράμ ..
νὰ ἐλευθερωθῇ.

Νὰ ἐλευθερωθῇ
ἡ δύστηνη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἡ δύστηνη Μακεδονία.

Ὅλα τὰ βασίλεια (τὰ ἀνακτοβούλια)
δίκαιο τῆς δῶσαν (ἐνέκριναν)
τράμ τράμ...
δίκαιο τῆς δῶσαν.

Δίκαιο τῆς δῶσαν
νὰ ἐλευθερωθῇ
τράμ τράμ...
νὰ ἐλευθερωθῇ.

Νὰ ἐλευθερωθῇ
ἡ δύστηνη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἡ δύστηνη Μακεδονία.

Μόνον ἡ Αὐστρία δίκαιο δὲν τῆς δίνει
[(ἀρνεῖται)]
νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ δύστηνη Μακεδονία.

Τὸ ἔσση τοῦτο, ἡδόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐстроουγγαρίας τοῦ Μέντερνιχ, ἀρνούμενων τὴν ἀπόδοσιν τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη ἔτρεφε ἴδια ὄνειρα διὰ τὸ καθεστὼς τῶν Βαλκανίων, οὕσα ἐνεργῶς παρὰ τὸ πλευρόν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὴ παρὰ τὸ πλευρόν τῆς Βουλγαρίας. Πιθανῶς τὸ πτωχὸν ἔσση νὰ θρηγῇ διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Ῥήγα Φεραίου, πιθανῶς διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πιθανῶς διὰ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Αὐстроουγγαρίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀσφαλῶς ὁμως ὁ ἐγγχώριος πληθυσμὸς διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ψέγει τοὺς Αὐστριακοὺς, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζοντες ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὰ βουλγαρικὰ κομιτᾶτα, ἀντέδρων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ οὐσία τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος εὐρίσκεται εἰς τὸ τελευταῖον δίστιχον. Τὸ παρᾶπον τοῦ μακεδονικοῦ πληθυσμοῦ δὲν ὁλοκληροῦται βεβαίως, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς διὰ λόγους ἀσφαλείας προσωπικῆς, καθ' ὃ ἡδόμενον εἰς ἐχθρικὸν περιβάλλον Τούρκων καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων, φίλα φρονούντων πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς.

Ἀντίθετος ἐρμηνεία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ ποτὲ εἰς τὸ ἔσση, γνωστῆς οὔσης τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΛΑΣ